

Yeniden Türkiye

ALİ ARİF ÖZZEYBEK

Alabanda Akademi

YENİDEN TÜRKİYE
DR. ALİ ARİF ÖZZEYBEK
Temmuz 2016

Yayın hakları Bencekitap'a aittir.
Alabanda Akademi, Bencekitap® alt markasıdır.
Yayıncının yazılı izni olmadan çoğaltılamaz.
Kaynak göstermek koşuluyla alıntı yapılabilir.

Genel Yayın Yönetmeni: Ceyda Pırıl Köstem
Kapak Tasarım ve Mizanpaj: Benceajans

Baskı ve Cilt: Ertem Basım 0 312 640 16 23
Sertifika no: 26886

ISBN 978-605-9158-45-9
Bencekitap sertifika no: 17725

Bencekitap
Selanik Cad. No: 28/18 Kızılay – Ankara
Tel: (0 312) 417 88 77 Faks: (0 312) 425 24 58
www.bencekitap.com.tr
info@bencekitap.com.tr

Yeniden Türkiye

ALİ ARİF ÖZZEYBEK

DR. ALİ ARİF ÖZZEYBEK

1964 Ankara doğumludur. 1988’de Hacettepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi’ni bitirdi. 1991’de ABD’de İmplant Eğitimi aldı. 1996 yılında Texas üniversitesi Periodontoloji bölüm başkanı olan Prof.Dr.Roland Meffert ile birlikte ICOI Meffert İmplant Enstitüsünü kurdu. 1997 yılında Junior Chamber ile Hürriyet gazetesinin işbirliği ile düzenlenen Yılın En Başarılı Gençleri yarışmasında “Bilimsel Önderlik” kategorisinde Türkiye’nin en başarılı genci seçildi. 2006 yılında Toplumsal Barışın Dayanağı Olarak İnanç Özgürlüğü ve Ayrımcılığın Önlenmesi Projesi’ni üç bin kanaat önderi ile paylaşmış ve kamuoyuna duyurmuştur. 2004 yılında akademisyen, siyaset bilimcilerle beraber Gelecek Bilimi Derneği’ni kurmuş ve başkanlık görevini üstlenmiştir. 2006-2007 Yılında Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcılığı görevini yürüttü. Aralık 2010’da yapılan CHP Kurultayı’nda Parti Meclisi’ne girdi. 2011 yılında CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun danışmanı olarak göreve başladı. 2016’da Sivil Toplum ile İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Başdanışmanı olarak görevlendirildi.

Halen aktif olarak diş hekimliği tedavileri , implant ve yumuşak doku cerrahisi uygulamaları hizmeti veren Dr Ali Arif Özzeybek, evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

I. Giriş.....	7
I. Vatan.....	13
1.1. Birlik.....	14
1.1.a. Toprak.....	15
1.1.b. Ulusal Bütünlük.....	16
1.1.c. Ulus.....	17
1.2. Dirlik.....	18
1.2.a. Ortak Gelecek Ülküsü.....	19
1.2.b. Etkin Dış Politika	21
1.2.c. Öncü Ülke.....	22
II. Adalet.....	25
2.1. Hak.....	27
2.1.a. Temel Haklar.....	28
2.1.b. Ekonomik ve Sosyal Haklar.....	29
2.1.c. Eşitlik ve Fırsat.....	30
2.2. Rıza.....	31
2.2.a. Hukukun Üstünlüğü.....	32
2.2.b. Demokrasi.....	33
2.2.c. Bir Arada Yaşama İradesi.....	34

III. Devlet.....	35
3.1. Etkin Devlet.....	37
3.1.a. Sosyal İlerleme	38
3.1.b. Sektörel Atılımlar	39
3.1.c. Yönetişim.....	40
3.2. Adil Devlet.....	41
3.2.a. Anayasa	42
3.2.b. Çağdaşlık.....	42
3.2.c. Refah.....	43
IV. İnsan.....	45
4.1. Özgür İnsan.....	46
4.1.a. İnsan Odaklı Siyaset	47
4.1.b. Ekonomi	48
4.1.c. Çevre.....	50
4.2. Bilgi İnsanı.....	50
4.2.a. Düşünsel Sermaye	52
4.2.b. Bilim ve Teknoloji	53
4.2.c. Bilgi Toplumu	54

GİRİŞ

Yeni siyasetin amacı Yeni Türkiye'ye karşı Yeniden Türkiye'yi inşa etmek olmalıdır. **“Yeniden Türkiye”** her şeyden önce bir inancın adıdır. Barışa inanan, kardeşliğin değerini bilen, samimi, dürüst ve güler yüzlü bir topluma olan inançtır. Bereketli, çağdaş, eşitlikçi, refah dolu, güçlü bir devlete olan inançtır. Güzel bir ülkeye inanmaktır. Çocukların güldüğü, kadınların saygı gördüğü, şiddetin gündemde olmadığı, yoksulların elinin ekmek tuttuğu, iş sahibi olduğu, birilerinin insafına mecbur ve çaresiz bırakılmadığı, adalet terazisinin şaşmadığı bir ülkeye inanmaktır. Efsaneler yazan Anadolu insanının birliğine, beraberliğine ve sarsılmaz yüreğine inanmaktır. Son on dört yılda kaybedilen kurumsal yapıların ve toplumsal değerlerin yeniden kazanılacağına ve demokrasinin tüm yapılarıyla bu sefer çok daha sağlıklı bir şekilde yeniden kurulacağına inanmaktır.

“Yeniden Türkiye” Türkiye'de yaşayan tüm halkların

Kurtuluş Savaşı'nda, Çanakkale'de, Sakarya'da olduğu gibi omuz omuza, el ele, sırt sırta vererek Türkiye'yi yücelteceğine, dirilteceğine, ayağa kaldıracağına inanmaktır. **Yeniden Türkiye**, topluma bir sesleniştir. Kaybettiklerimizi kazanmak için ayağa kalkmaktır. Karanlığa karşı harekete geçmek ve birlikte başarmaktır.

Herkesin hayatını ve ülkenin geleceğini değiştirmeliyiz. Bu değişimi gerçekleştirebiliriz. Hedef demokrasi, refah ve özgürlüktür. Demokrasi, sosyal adalet ve özgürlükler temelinde toplumsal ve siyasal hayat yeniden düzenlenmelidir. Gelişmiş ülkeler düzeyinde bir toplum-devlet ilişkisi tesis edilecek ve böylelikle toplumu yeniden kaynaştırma zemini kurulmuş olacaktır. İddiamız herkes için eşitlik ve herkes için refah sağlamak olmalıdır. İnsanlarımızı aş-ış kaygısından, ayrımcılıklardan kurtarmaktır. Saygın bir ülkenin kendine güvenen vatandaşlarını gerçeğe dönüştürmektir.

Gençler, hedefleri gerçekleştirmek için 'Yeniden Türkiye' vizyonuyla hazır olmalıdır. Tüm gençler harekete geçirmiş biçimde, ulus iradesinin asli temsilcisi olarak yine ulusun huzurunda olmalıdır. Artık siyaset alanındaki boşluktan faydalananlara geçit verilmeyecek, toplumsal krizlerden nemalananlar halkın huzuruna çıkamayacak, korku ve kaygı siyasetinden beslenen anlayışlar varlık gösteremeyeceklerdir.

Kendi sınırlarına gömülen değil, komşularıyla iyi ilişkiler kuran bir Türkiye için; boyun eğen, taviz veren değil,

haklarını her şartta korumasını bilen bir Türkiye için göreve talip olmalıdır.

Siyasi irade ‘milleti ve ülkesi ile bir ve bağımsız, ekonomisi ile güçlü ve rekabetçi, halkıyla özgür ve müreffeh Türkiye’ olmalıdır. Bu irade ile çağdaş devletlerin önünde yeni bir medeniyet istikametini kendimize ufuk tayin etmeliyiz. İşte bu iradenin siyasetini hayata geçirmeliyiz. Bu siyasetin sacayağı ise ÖZGÜRLÜK, ADALET, BEREKET’tir.

Birinci adımda otoriter devletten sivil demokratik iradeye geçerek ÖZGÜRLÜK egemen kılınmalıdır. Devletle toplum arasında tam mutabakatı tesis edecek ve sivil iradenin eseri olacak anayasayı gerçekleştirmeliyiz. Bu anayasa insanı merkeze yerleştirerek hazırlanmalı, insan haklarını ve özgürlükleri teminat altına almalı. Bu anayasa her türlü ayrımcılığı ortadan kaldıracaktır. Eşit haklar ve eşit fırsatlarla güçlenen toplumun birikim ve enerjisini bereket iklimine dönüştürecek yegâne rejim olan demokrasinin en gelişmiş halini yeni bir seçim ve Siyasi Partiler Yasası ile hayata geçirmelidir.

İkinci adımda merkezî ve yerel idareyi dönüştürerek kamu hizmetlerinin etkinliğini artırıp verimliliğini sağlamalıyız ADALET ile gelen yeni demokratik düzeni tesis etmeliyiz.

Üçüncü adımda ülkemizi bir rekabet stratejisine kavuşturacak, BEREKET iklimini yeniden tesis etmeliyiz.

Ülkemizin maddi ve manevi, yerüstü ve yeraltı, sosyal ve teknik her türden ve tüm kapasiteleri, bir stratejik bilinçle ve tüm ülke sathında bir üretim, verimlilik ve rekabet ekonomisine dönüştürülecektir. Bu anlayışla, eşit fırsatlarla ve tüm kapasite ile adil zenginleşme sürecinin önündeki engeller ne olursa olsun bertaraf edilecektir. Yandaşlık ve paydaşlığa dayalı, talan ve kaçırma ruhlu tüm teşvik, vergi, imtiyaz ve benzeri kamu mali rejimi unsurları yerine merkezinde insan olan, fırsat eşitliğini ilke edinmiş, adil rekabet ortamını benimsemiş ve bütüncül gelişmeyi öngören arı, âdil ve aklî bir sistem kurulacaktır.

Türkiye'deki herkesin hayatını değiştirecek ve değişen Türkiye'nin iradesiyle de dünyayı değiştirmeliyiz. Tahribatlara karşı, "Yeniden Türkiye" diyeceğiz.

Biz bu ülkenin her bir ferdine ÖZGÜRLÜK, ADALET VE BEREKET sunacağız. Kültürümüzün kadim kodlarından beslenen Türkiye'nin hak ettiği uygarlığı gerçekleştirecek olan iradesi, kendi varoluşunda mükemmel bir seklide temsil ettiği değerlerle yüzünü insanlığın ortak kaynağı olan evrenselliğe dönmektir.

Bu değerler: vatan, adalet, devlet ve insan'dır.

1. VATAN	1.1. BİRLİK	a. Toprak b. Milli Bütünlük c. Millet
	1.2. DİRLİK	a. Ortak Gelecek Ülküsü b. Etkin Dış Politika c. Öncü Ülke
2. ADALET	2.1. HAK	a. Temel Haklar b. Ekonomik ve Sosyal Haklar c. Eşitlik ve Fırsat
	2.2. RIZA	a. Hukukun Üstünlüğü b. Demokrasi c. Bir Arada Yaşama İradesi
3. DEVLET	3.1. ETKİN DEVLET	a. Sosyal İlerleme b. Sektörel Atılımlar c. Yönetişim
	3.2. ADİL DEVLET	a. Anayasa b. Çağdaşlık c. Refah
4. İNSAN	4.1. ÖZGÜR İNSAN	a. İnsan Odaklı Siyaset b. Ekonomi c. Çevre
	4.2. BİLGİ İNSANI	a. Düşünsel Sermaye b. Bilim ve Teknoloji c. Bilgi Toplumu

1. VATAN

Vatan yuvamızdır. Gelecek umududur, bireysel hayatlarımızın tomurcuklandığı ocaktır.

Özgürlüğü, adaleti, hakkı ve refahı ısrarla ve inançla talep edebileceğimiz yegâne yaşama alanı olarak “Vatan”, varlığımızın güvencesidir. Vatan ortak hedeflerimizin odağı, ulusun varlık nedenidir. Vatanla millet arasında yapısal bir bütünlük vardır. Vatanı “kutsal” kılan bu parçalanamaz bütünlüktür. Vatan, milletin birlik ve dirlik içinde yaşamasına açılan kapıdır.

Yurttaşlık bir kimliğin ve hak sahibi olma bilincinin ifadesidir. İrade, sorumluluk ve gururun alanıdır. Yurttaşlık, kişinin sahip olduğu haklardan gurur duyup vatanına katkıda bulunmak istemesidir, yaşadığı yerde bir fark ve yenilik yaratmasıdır, özgürlük ve adaleti aramasıdır. Siyaseti mümkün kılan şey, vatandaşın yararlandığı haklar ve vataniyle

arasındaki bu sorumlu ve kararlı aidiyet durumudur. Vatanseverlik, siyasetin bütün araçlarını kullanarak, bu haklar ve sorumluluklar alanını genişletmektir. Vatanseverlik dünya üzerinde öncülük eden bir ülkenin vatandaşı olma bilincidir. Vatanseverlik bu bilincin bir “irade”ye dönüşmüş şeklidir.

1.1. BİRLİK

Farklılıklarımız yanında sahip olduğumuz ortak değerler, ortak geçmiş bilincimiz ve millet olma duygumuz ile hepimiz **üzerinde yaşadığımız** vatanın birer parçasıyız. Nasıl ki doğduğumuz aileye ait izler taşıyorsak, aynı zamanda yaşadığımız bu topraklara ait izler de taşıyoruz. Tıpkı bir aile gibi **çeşitliliklerimizi ve farklılıklarımızı koruyarak ama gene de bir bütün olarak** ilerlemeyi ve bir bütünün parçaları olarak yaşamayı tercih ediyoruz. Eşitlik temelli demokratik bir aile-millet olmakla aynı amaca ulaşmayı hedefliyoruz. Doğduğumuz bu toprakları sadece kader olarak yaşamamak, ancak ve ancak karşılıklı saygı ve hoşgörü, birlik ve kardeşlik ile anlamlı bir sonuca varabilir. Bir bütünün ayrıştırılmaz parçası olmak, paylaştığımız toprak üzerinde ortak bazı ülkülere sahip olmayı gerekli kılar. Ulusal **bütünlüğü ve nihayetinde insanın refahını** sağlamanın yegâne yolu **çeşitlilik içinde** birlik halinde olmaktan geçer.

Bastığımız bu topraklar, ortak geçmişimizin, ortak kültürel değerlerimizin, bağımsızlığımızın, bütünlüğümüzün, çeşitlilik içinde bir arada yaşama irademizin ve birlik halinde oluşumuzun sembolüdür. Bu toprakların üzerinde kurulmuş vatan için birlik halinde hareket etmek üzerimize düşen en asil görevlerimizden olacaktır. Bu asil görev ilerlemenin, refahın, zenginliğin, gelecek ülkümüzün şifresidir. Görevimiz ulusun ruhunu ve dayanışmasını yeniden canlandırmaktır. Bunun için ülke enerjisini, dinamizmini büyük hedeflere yöneltecek biçimde milli ruhu diriltmek gereği vardır.

1.1.a. Toprak

Milli varlığımızın bütün değerleri bu toprağın bir yansımasıdır. Tarih ile, din ve gelenek ile, kültür ile bağımızı bir süreklilik içinde koruyan ve bunu bir ortak irade haline getiren bu toprak, değerlerimizin ve zenginliğimiz olan farklı renklerimizin yeşerdiği verimli arazidir. Bu değerler birbirinden bağımsız gerçeklikler olmayıp ortaklaşa inşa ettiğimiz tarihsel ve kültürel alan içinde, bu topraklar üzerinde birbirini etkilemiş, değiştirmiş, dönüştürmüş ve ortaya bin yılın deneyimiyle yoğrulmuş bir sentez koymuştur. Hiçbir şey, somut varlığını Çanakkale, Sarıkamış ve Kurtuluş Savaşı şehitlerinden almış bu sentezden daha anlamlı, daha kalıcı ve daha gerçek olamaz. Aynı toprak üzerinde yaşayan insanların değerlerini, yaşama biçimlerini, alışkanlıklarını,

dünyaya bakış açılarını birbirine aktararak oluşturdukları “ortak yaşama kültürü” geleceğimize tuttuğumuz ışıktır. Yaşadığımız coğrafya bir kısıt değil, imkânlarımızın sonsuzluğuna işaret eden ufukumuzdur.

1.1.b. Ulusal Bütünlük

İnsanları bir araya getiren, onları aile, kardeş, vatandaş, millet kılan şey, sahip oldukları, paylaştıkları ortak değerlerdir, ortak tarihtir, ortak ülkülerdir, ortak gelecektir. Birbirlerine ve farklılıklarına duydukları saygıdır. Ama bu kadar çok ortaklığı bin yıllık bir tarih içinde üretmiş bir millet, sadece farklılıklar üzerinden tanım getirmeye çalışan her tür siyasi ve toplumsal yaklaşımı elinin tersiyle itecektir.

Biz bu ülkenin birlik ve bütünlüğünün, icat edilmiş bir şey olduğunu düşünmüyoruz. Bu ülkenin birlik ve bütünlüğü, yakın tarihte imâl ya da icat edilmiş bir şey değildir. Bin yıla uzanan ortak tarihimiz de bir zorlamanın ürünü değildir. Ortak geçmişimiz bir inanç kümesinin, bir dünya görüşünün, bir adalet anlayışının, birlikte yaşama iradesinin, haksızlığa, zulme karşı birlikte ve ortaklaşa mücadele etme iradesinin ürünüdür. Çanakkale’de omuz omuza çarpışıp can veren ve kınalı kuzular gibi yan yana yatan kardeşlerin “kimin dost, kimin düşman olduğunu” bilmesidir. Bu bilgi temelinde yükselen milli ruhun, geçen yüzyıla damgasını

vuran bir bağımsızlık hedefinde birleşmesidir.

Dünya üzerinde özgür, bağımsız ve adil bir ülke olarak yaşama iddiamızın güvencesi ve birlik içinde geleceğe uzanmanın kılavuz ilkesi, bu milletin vicdanına nüfuz etmiş bulunan derin tarih bilincidir.

1.1.c. Ulus

Ulus varlığımızın özüdür. Ulus kurmaca bir topluluk değil, tarihin, toprağın, kültürün harmanladığı bir gerçekliktir.

Ulus, bizi bu toprak üzerinde bir arada tutan değerlerin, ortak çıkarların, tarih ve bugün temelinde şekillenen “gelecek” hayalimizin, birbirini besleyen farklılıklarla zenginleşen hayat deneyimimizin kuşatıcı ve kapsayıcı bir tanımda buluşması, dünya üzerindeki varlığımızın ayırt edici özelliklerle tanımlanmasıdır.

Milliyetçilik anlayışımız birikim ve değerlerimizi tüm çeşitliliği, çoğulculuğu ve zenginliği içinde insanlığın tarihsel birikimi ile yeniden yorumlayarak, uluslararası topluma ve insanlığa kendi özgün katkısını sunmayı ülkü edinen ve uluslararası rekabette ön almak yoluyla milli bilinci atılım ve yeniliğin temeli kılan modern ve dışadönük milliyetçiliktir.

Çalışan, üreten, sorumluluk sahibi vatandaşın, girişimin ve özgüvenin milliyetçiliğidir.

Milli bütünlük, aşınmış ve törpülenmiş kof bir kavram değil, dünya üzerindeki iddiamızı, özgüvenimizi ve özsaygımızı atılım ve değişim ruhunun dinamosu kılan çekirdektir.

Bu çekirdeği besleyen özsü, farklılık ve çeşitlilikleri ortak bir dilde dilde buluşturan diyalog ve etkileşim yeteneğimiz ve bu yolla ortak değerleri “ortak hedefler” haline çeviren “etkileşim” becerimizdir.

1.2. DİRLİK

Dirlik bu dilin, bu kültürün yüzyıllar içinde damıttığı, ortak deneyim ve hedeflerimizin aynı ses içinde bütünleştiği bir sözcüktür. Dirlik bu kültüre özgü bir kavrayış, bu kültürün insanlığa armağanıdır. Maddi gelişme ile manevi ilerlemenin aynı düşünüşten kaynaklandığı, birbirini bütünlendiği, bir toplumun kendini yenilik, yaratıcılık ve değişim içinde tanımlama fırsatına kavuştuğu, uluslararası topluluğun güçlü ve özgür, adil ve haktanır bir üyesi olarak ileriye baktığı bir kavrayışın somut karşılığı olarak “dirlik” bizim sesimizdir, bizim sözümüzdür.

Ülkenin dirliği için ilk koşul bir “ortak gelecek ülküsü” etrafında birleşmektir. Sadece “geleceğe adanmışlık” çevresinde örgütlenen bir toplum dünyada hak ve adalet

arayışının, mücadelesinin sözcüsü olabilir.

Küresel sistemin mevcut durumunda hak ve adalet arayışının bayraktarlığını yapabilmek de ancak etkin bir dış politika anlayışı ile mümkündür. Dünyayı hak ve adalet yönünde dönüştürmek, uluslararası sistemin gerçeklerini doğru okumakla, fırsat ve çözüm imkânlarını doğru değerlendirmekle sağlanabilir. Bunu gerçekleştirebilen bir Türkiye, kendi dirliğinden bir öncü ülke yaratmış, dünya üzerindeki iddiasının gereğini yerine getirmiş, demektir.

1.2.a. Ortak Gelecek Ülküsü

Türkiye geçmişin kavgalarını tekrar tekrar üretmekten, geçmişin biriktirdiği sorunlardan kurtulmak istiyorsa yüzünü geleceğe çevirmelidir. Geçmişin biriktirdiği sorunları çözenin yolu yüzünü geleceğe çevirmektir, geleceğe bakmaktır, geleceğin fırsat pencerelerini ihmal etmemek, gözden kaçırmamaktır. Korkulara değil, fırsatlara yönelmektir. Ortak bir gelecek ülküsü, ortaklaştığı bir gelecek ideali olmayan bir milletin geleceği de olmayacaktır. Ortak gelecek ülküsü olmayan milletler geçmişte yaşamaya, geçmişini yaşamaya mahkum olurlar. Onun için millet olarak geleceğe taşınabilmenin tek yolu ortaklaştığımız bir gelecek ülküsüne sahip olmaktır. Bunun için siyasetin misyonu yüzümüzü geleceğe çevirecek bir rehberlik işlevi, bir öncülük görevi görmesidir. Geçmişin biriktirdiği, geçmişin kamplaş-

tırdığı sorunlarda taraf olmak, taraflardan birine yaslanmak bizi geçmişe mahkum eder ve bizi, biz olmaktan çıkarır. Geleceğe bakabilmek için geçmişle de yüzleşebilmek yapılan hatalardan ders çıkarmak gerekmektedir. Ama geçmişle hesaplaşırken amaç günümüze ait yeni ayrımlar yaratmak değil yaraları onarmak, birleştirmek ve yeni güven ilişkiler kurmak olmalıdır.

Çağdaş Türkiye'nin her bir bireyi ve birlikte bir millet olarak kendi geleceğimizi ortaklaştırdığımız bir ülkeye sahip olmak zorundayız ve bu ülkü sadece bizim için değil, insanlık için de bir ülkü olmak zorundadır. Bu ülkü hiç şüphesiz daima ve daima hakkın yanında olmak olmalıdır; daima ve daima gücü değil, hakkı seçmek, gücün yerine hakkı koymak olmalıdır. Bu bizim binlerce yıllık tarihimizin bize miras bıraktığı bir yüksek ahlâki değerdir. İnsanlık için de bir yüksek değer olma vasfını korumaktadır ve insanlığın bugün çok çeşitli küresel krizlerle korkular içerisinde yaşayan insanlığın, bizim ona sunabileceklerimizden yararlanması ve kendine bir ufuk açması mümkündür. Türkiye kendisine böyle bir ufuk koyabilmelidir. Bu ufuk zenginlik, refah, huzur, güç ve geleceğe güvenin “hak” tanımı içinde yeniden şekilleneceği, insanın gerçeğine ve aklına uygun bir dünyanın anahtarı olacaktır.

1.2.b. Etkin Dış Politika

Dış politika üretebilmenin ilk koşulu, **yaşadığımız dünyayı layıkıyla kavramak, uluslararası strateji dinamiklerini ve ittifak ilişkilerini doğru okumak, konjonktürün getirdiği fırsat ve zorluklara gerçekçi ve akılcı bir gözle yaklaşmayı başarmaktır.** Ortaya tutarlı, etkin ve sonuç alıcı bir dış politika yaklaşımı koymanın yolu budur. Bugün itibariyle dış politika ve uluslararası strateji üretmenin zorlukları kat be kat artmış durumdadır. Dünya ölçeğinde çatışma olasılığı düşerken mikro çatışma alanları yaygınlaşmış, dünya “bütünleşme” ve “parçalanma” eğilimlerinin aynı anda ivme kazandığı ve bunların yönetilmesinin daha dinamik ve etkin yaklaşımlar gerektirdiği bir konuma gelmiştir. Çok-merkezli bir dünyada konjonktürel gelişmelerin hızı artmakta, öngörülmesi zorlaşan pek çok bölgesel ve mikro eğilim genel düzeni etkileyecek ya da sarsacak yeni sorun alanları yaratmaktadır. **Çok-merkezli bir dünyada yapmamız gereken şey, ana hedef ve yönleri koruyarak “çok-katmanlı” bir stratejik açılım geliştirmek, bölgesel ve mikro gelişmelere bu perspektif içinden çözüm ve yaklaşımlar üretmektir.** Temel hedeflerimizi ve stratejimizi netleştirmek ve bunun gerektirdiği “çok-katmanlı” bir yaklaşım ve güçlü ittifak ilişkileriyle “öncü ülke” konumuna gelmek zorundayız.

Bizim dış politika yaklaşımı temellerimiz açıktır: Güçlü ittifak ilişkileri, ortak çıkarlar, güvenlik perspektifi, akılcılık

ve gerçekçilik üzerine kurulmuş etkin bir diplomasi. Türkiye 1923'ten beri sorunlu bölgelerin ve ilişkilerin merkezinde "istikrar sembolü" olarak yer almaktadır. Diyoruz ki bugün içeriği ve hedefi belirsiz sözde-stratejilerle, fantazma niteliğindeki dış politika kurgularıyla bu "istikrar"ı tahrip etmeye kimsenin hakkı yoktur. **Öncelikle güçlü ve tutarlı bir stratejiye ihtiyacımız var. Taktik hedeflere de ancak böyle bir stratejik bütünlük içinde varılabilir.** Biz dış politika anlayışımızı tamamen bu perspektife göre, yani sağlıklı, sağduyulu ve rasyonel bir bakış açısı doğrultusunda biçimlendiriyoruz.

Bunun yolu da genel ön-kabulleri ve stratejik öncelikleri doğru biçimde saptamaktan, sonra bunlar konusunda kapsamlı bir analiz çalışması yapmaktan, en sonunda da "olasılık senaryoları" üretmek bunların çelişkin ve tutarlı yönlerini belirlemekten ve bütün bunlar doğrultusunda etkin "yol haritaları" oluşturmaktan geçmektedir. AB politikamız, bölgesel ve ikili politikalarımız ve küresel sistemde konumlanmamız ancak böyle bir perspektif aracılığıyla sağlam bir temele oturacaktır.

1.2.c. Öncü Ülke

Türkiye, dünya üzerinde bir "öncü ülke" olmak hedefine sahip çıkabilmek için yenilik arayışını gerçekçi ve akılcı bir birikim ile birleştirmek ve bu birleşimden dünyayı okuyabi-

len, geleceği bugünden kurmayı başaran ve dönüştürme iradesine inatla sahip çıkan bir vizyon kurmak durumundadır. Tehditlere odaklanmaktan kurtulmanın, korkularla yaşayan ve yönetilen bir ülke olmaktan çıkmanın yolu böyle bir vizyonu taşıyabilmekten geçer. Fırsat-odaklılık yaşadığımız dünyanın bize kendiliğinden sunduğu bir imkân değil, bizim yerine getirmek durumunda bulunduğumuz bir gerekliliktir. Fırsatlar kendi başına oluşmaz. Küresel sistemi kavramak, analiz etmek, kendi geleceğimiz için yönlendirmek ve fırsatları görmekle yetinmeyip değerlendirmek durumundayız.

Fırsatları Türkiye'nin dirliği için kullanabilmenin anahtarı da çözüm-odaklılıktır. Kendi çözümlerini üreten, bu çözümlerden özgün modeller geliştiren, bunu bütünsel bir yaklaşımın konusu kılmayı başaran Türkiye "öncü ülke" sıfatını hak edecektir. Öncü ülke dünyayı izleyen, gelişmelerin peşi sıra sürüklenen, başkalarının yol haritalarını izlemek durumunda kalan değil, değişim ve eğilimleri yöneten, ön alan, var olan gerçekliği dönüştürmeyi başaran ülkedir.

2. ADALET

Tüm yasalar, tüm kurallar, tüm düzenlemeler, yapılan tüm işler, tüm edimler insan için ve insanın huzuru için olmalıdır. Nihai amacımız toplumsal yaşamı hakkaniyet içinde düzenleyen hak düzeninin egemen olduğu, özgürlüklerin tam anlamıyla sağlandığı, insanın huzurunu önceleyen, ayrımcılığa yer olmayan, fırsat eşitliğine dayalı, herkes için adaletin tesis edildiği bir **vicdan uygarlığına** ulaşmak yolunda çaba sarf etmektir. Gerçekleştirilecek bir hukuk ve yargı reformu da vicdan uygarlığına ulaşma yolunda atılacak adımların başında gelmektedir. Vicdan uygarlığına giden yolda hedeflenmesi gereken, bir **güven ve rıza toplumunun** temelini oluşturacak nitelikte **hukukun üstünlüğüne** dayalı bir devlet düzeni ve **işleyen demokrasi** olmalıdır. **Adil rekabet** ortamının tesis edildiği, hukuksal kurallara dayanan, adaletin tecelli ettiği ve buna bağlı olarak adaletle büyüyen **refah toplumu**, vicdan uygarlığımızın temel unsuru olacaktır.

Bu bağlamda **'hukukun üstünlüğü'**ne dayalı, **'yargı**

bağımsızlığı ve tarafsızlığı'na tam anlamıyla kavuşmuş ve **'yargı birliği'**ni sağlamış, **'savunmanın kutsallığı'**nı gözetken, **'koruyucu hukuk'** kavramını benimsemiş, **'etkili bir yargı sistemi'**ne sahip bir düzen kurmak temel yaklaşımımızı oluşturmaktadır.

Adalet hakka kayıtsız şartsız riayettir. Herkesin yetenekleri, emeği, katkısı çerçevesinde hak ettiğini alabileceği, haksız engellemelere, kısıtlamalara uğramayacağı bir toplum düzeninin oluşturulmasında **adalet** en önemli ilkedir. “Adalet mülkün temelidir” anlayışı, devletin ve toplumun en temel varoluş koşulu olarak adalete göndermede bulunur.

Türkiye, ne yazık ki bugün bile adaleti hiçe sayan, adaletin kurduğu mekanizmaları tahrip eden bir “bozuk düzen”in vesayeti altındadır.

Bozuk düzen, adaletin değil, ayrıcalığın, imtiyazlılığın, kayırmacılığın egemen olduğu düzendir. Bu ülkede, yüz yıllardan beri bazı kesimler kendilerini egemenliğin sahibi, bir imtiyazlılar ve ayrıcalıklılar sınıfı ve tek söz sahibi olarak görmüşlerdir. Büyük önder Atatürk bizi imtiyazlılar rejiminden, ayrıcalıklılar rejiminden demokratik rejime, halk egemenliğine, cumhuriyete taşıyan büyük devrimini gerçekleştirmiştir. Ancak cumhuriyetin ilk gününden bu yana bozuk düzenin imtiyazlı kesimleri, alıştıkları nemalardan paylarını

alabilmek, bozuk düzeni ayakta tutabilmek için ellerinden gelen her şeyi yapmakta ve bu bozuk düzeni değiştirsın diye milletin seğip gönderdiklerini de iktidar nimetleriyle yoldan çıkartıp kendilerinden birisi haline getirmektedirler.

Rızaya dayalı bir adalet düzeni kuruluncaya dek, bozuk düzene karşı mücadelemiz sürecektir. Çünkü hak kavramı en üstün ahlaki ilkedir.

2.1. HAK

Hakkın yerine gücün, imtiyazın, üstünlüğün, faydanın geçtiği her tür siyasal sistemi, her tür dünya tasarımını reddediyoruz. Hakkın egemen olmadığı bir dünya yaşanır bir dünya değildir. Yalnızca hak kavrayışına dayalı bir düzen, **“onurun, vicdanın, esenliğin, dirliğin ve barışın düzeni”** olarak tanımlanabilir. Temel hakların korunması demokratik rejimler için bir meşruiyet koşuludur. Hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması ve yenilenerek geliştirilmesi kesintisiz bir “demokratikleşme” sürecidir ve demokratik rejimlerin doğası gereği açık uçludur.

Ekonomik ve sosyal haklar insanların gündelik hayatını doğrudan ilgilendiren ve hayat standartlarını belirleyen niteliktedir. Bu hakların sağlanması kadar, vatandaşların

hakların bilincinde ve bunları savunmaya muktedir olması eşdeğer önemdedir. Bu düzlemdeki her tür “demokratik yetersizlik”in giderilmesi gereği vardır. Toplumu oluşturan pek çok ana unsur eşitlik ve fırsat açısından bugüne kadar ihmal edilmiştir ve bunlara ilişkin hiçbir ciddi ulusal politika ve strateji mevcut değildir. Bu toplumsal kesimlerin gündelik hayatın alışıldık öğeleri olmayıp özel yaklaşım ve politikalar gerektiren ve bunu hak eden aslî unsurlar oldukları kavranmak durumundadır.

2.1.a. Temel Haklar

Toplumsal ilerleme ile demokrasinin birbirini tamamladığı, daha önemlisi uygarlık kavrayışının dayandığı temel değer insanın özgürleşmesi hedefidir. Medeniyet insanın özgürleşmesi üzerine kuruludur. İnsanın aklıyla, girişimiyle, vicdanı ile özgürleşmesi uygarlık kavrayışının merkezinde yer almak zorundadır. **İnsan hakları ve demokratikleşme adalet ve hak üzerine kurulu bir düzenin** güvencesi ve gereği olduğu gibi toplumsal dinamiklerin daha sağlıklı işleme için de vazgeçilmez bir role sahiptir. Toplum ve bireyin yenilikçi ve yaratıcı eğilimlerinin önünü tamamen açmak ve demokrasinin işleyiş ruhuna aykırı fikir ve eğilimleri demokratik-siyasal bir mücadele yoluyla yenilgiye uğratmak “sistem sağlığı”nın temel unsurudur.

Dünyada etkileşim düzeyinin ve bütünleşme eğilim-

lerinin hız kazanması vatandaşlık haklarının kapsamını genişletmekte ve yaygınlaştırmaktadır. Devlet-vatandaş ilişkisinin Avrupa Birliği gibi üst kurumlar nedeniyle yeniden tanımlandığı göz önüne alınacak olursa, bu hak alanının sürekli olarak gözden geçirilmesi ve tamamlanması gerektiği de ortaya çıkacaktır.

2.1.b. Ekonomik ve Sosyal Haklar

Herkese eşit fırsatlar sunan ve tüm imtiyazların kaldırıldığı bir sistem, ekonomik ve sosyal hakların eksiksiz olarak uygulanmasıyla mümkündür. İnsanın, varoluşun sunduğu tüm imkânlardan yararlanması ve kendini gerçekleştirebilmesinin koşulu çalışmanın ve üretmenin herkes için refaha ve zenginliğe dönüştüğü, her emeğin mutlaka karşılığını bulduğu bir fırsat eşitliği ortamıdır.

Ekonomik ve sosyal hakların bugün odaklandığı somut hedef “hayat kalitesi”dir. Hayat kalitesi için refah standartları üretmek kadar, bunları adil bir şekilde dağıtmak da eşdeğer önemdedir. Türkiye sosyal adalet ve gelir dağılımı açısından çok geri bir düzeyde bulunduğu gibi, paylaşım sorunlarını yok sayan bir vergi düzenine sahiptir ve vergi adaleti toplum kesimleri arasında inandırıcılığını yitirmiş, boş bir kavrama dönüşmüştür.

Vergi yükünü esas itibariyle orta ve alt sınıfların çek-

tiği bir ülkede haksız rekabetin önlenmesi hedefi de ikna edici olmaktan uzaktır ve çalışma alanında fırsat adaletinin olmayışı toplumsal karamsarlığı artırmakta, iş tatmini gibi bir gerekliliği vatandaşın gözünde neredeyse uzak bir hayal haline getirmektedir. Ekonomik ve sosyal hakların merkezine gerçek bir “insan” anlayışı yerleştirilmedikçe, “hayat kalitesi”nden söz etmek boşuna bir uğraş olarak kalacaktır.

2.1.c. Eşitlik ve Fırsat

Bu ülkenin bir kadın politikası yok.

Bu ülkenin bir gençlik politikası yok.

Bu ülkenin bir çocuk politikası yok.

Bu ülkenin bir yaşlılar politikası yok.

Bu ülkenin bir engelliler politikası yok.

“Kadın, genç, çocuk, yaşlı, engelli.” Bu sözcükler gündelik hayatımız içinde dilimizden düşmüyor ama toplumsal ve siyasal alanda hiçbir sahici karşılıkları yok.

Çünkü bu, siyaset ve yönetim alanının bugüne dek fazlasıyla ihmal ettiği, hiçbir ulusal politika ve strateji geliştirme zahmetine katlanmadığı, genelgeçer eğilim ve yönelimler üzerinden idare etmeye çalıştığı bir sorundur.

Biz kadın haklarına ve kadın-erkek eşitliğinin eksiksiz uygulanmasına, gençlik haklarına, çocuk haklarına, yaşlıların haklarına, engellilerin haklarına sahip çıkıyoruz ve her

bir alan için ortaya somut politika ve stratejiler koyacağız.

2.2. RIZA

Adalet duygusunun tam olarak tesis edilebilmesi için bireysel ve toplumsal düzeyde rızaya ihtiyaç vardır. Toplum vicdanının onamadığı, uygun bulmadığı, razı gelmediği durumlar “hak” ve “hukukun üstünlüğü” düzleminde gözden geçirilmelidir. Hukukun üstünlüğü ilkesinin eksiksiz işlediği ve demokrasinin katılımcı ve çoğulcu ruhuyla bütünleştiği durumlarda bireysel ve toplumsal rızanın da en üst düzeye ulaştığı görülecektir. Yoksa, toplumsal rızanın sınırsız bir meşruiyet oluşturamayacağı, asıl konunun demokrasinin içselleştirilmesi ve sistemin adil işleyişine duyulan güven olduğu açıktır.

Hak temelinde şekillenen, hukukun üstünlüğü ilkesine tavizsiz bağlı kalan, katılımcı, çoğulcu ve müzakereci bir demokrasi anlayışını bireysel ve toplumsal rızanın vasatı haline dönüştüren demokrasilerde bir arada yaşama iradesi doruğuna ulaşır. Bunun anlamı, çağın değerleri üzerinden bir toplum sözleşmesinin gerçekleştiği ve hem bireysel hem toplumsal düzeyde içselleştirildiğidir.

2.2.a. Hukukun Üstünlüğü

Hukukun üstünlüğünü en yüksek güç olarak kurum-sallaştırmayı, hak ve özgürlüklerin güvencesi kılmayı temel ilkelerinden biri olarak benimsemiştir. Hukukun olmadığı yerde adaletten söz edilemez, çünkü orada hak gaspı, dalavere düzeni, kayırmacılık, kendi zenginlerini yaratmak vardır. Adaletin olmazsa olmaz koşulu, gerçek bir hukuk devleti düzenine sahip olmaktır. Hukukun üstünlüğü, ayrıca, toplum içindeki her tür çatışmanın sonuçta farklı haklar ve meşruiyetler doğurmasını önleyen en önemli ilke olarak, toplumsal bütünlüğün sigortası işlevini de yerine getirir.

Her toplumda çeşitli kesimler, farklılıklar ve bunlar arasında güç, iktidar ve çıkar mücadeleleri vardır. Bu gerilimlerin kurallar dahilinde çözümlenmesi, sonuçta herkesin hukukun üstünlüğünde ortak bir anlayışa varması gerekir; aksi halde her kesim dar bir meşruiyet ve haklılık tezi ile davranacak, her birlik sonu gelmez gerilimlere, çatışmalara, ayrılımlara mahkûm olacaktır.

Toplumsal hayatı mümkün kılan değerler hakkındaki kanaatler değişebilir, hukuki normlar konusunda farklı değerlendirmeler yapılabilir ancak toplumsal düzenin herkesin bilgisine açık bir hukuk çerçevesinde kurulabileceği hususu her dönemde geçerli olmuştur. Hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı olarak işleyen bir yargı sistemi adaletin gecikmeden ve tazmin edici şekilde yerine gelmesini sağlar.

2.2.b. Demokrasi

Gelişmiş dünyada bütün yönetimlerin meşruiyeti, halkın karar ve icraatlara katılımına dayanır. Seçilmiş veya atanmış her yönetimin sahip olmak zorunda olduğu temel, böyle bir meşruiyettir. Seçilmiş veya atanmış her yönetim bu ilişkiyi, diyalogu düzenli, istikrarlı ve kurumsal bir şekilde kurmak durumundadır. Gelişmiş demokrasilerde yönetme süreçlerinin nasıl işlediği seçimler kadar önemlidir. Bu, seçimlerle elde edilen meşruiyeti yeterli görmeyen, çoğulcu bir meşruiyet anlayışıdır.

Çoğunluğun iradesinin çoğunluğun tahakkümüne, atanmışların gücünün bürokrasinin keyfilğine dönüşmesi engellenmelidir. Yönetimin meşruiyeti yöneten ve yönetilenler arasında müzakereye, denetlenmeye ve hesap vermeye dayanmalıdır. Siyaset kurumu yöneten ve yönetilen arasındaki ayırımı ortadan kaldırdığı ve bürokrasiyi azalttığı, dolayısıyla yönetim süreçlerini halka açtığı ölçüde ülkenin gelişmesini hızlandırır.

Katılımcılık, Çoğulculuk ve Müzakereci Demokrasi anlayışının ruhu budur.

2.2.c. *Bir Arada Yaşama İradesi*

Hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı olarak şekillenen modern devlet, bir yandan hak ve özgürlükler alanını sürekli genişleterek bireylerin doyum ve mutluluğu önündeki pratik engelleri kaldırmakla, diğer yandan milli çıkarları en üst düzeyde gerçekleştirerek toplumun refahını, gücünü ve geleceğe güvenini tesis etmekle yükümlüdür.

Birbirini tamamlayan bu iki hedefi tavizsiz bir kararlılıkla uygulayan ve siyaset kurumu tarafından bu yönde sürekli tahkim edilen bir ülke “bir arada yaşama iradesi”nin hem bireysel hem toplumsal düzeyde somutlaştığı ve bir “geleceğe adanmışlık” çevresinde yeni ortak değerler üreten üst düzey bir toplumsal örgütlenme ve kenetlenme halini alacaktır.

Bu iradenin anlamı “çağın değerleri üzerinden toplum sözleşmesi”nin içsel bir nitelik kazanmasıdır. Çağın değerleri üzerinden toplum sözleşmesi sürekli yenilenen, dinamik, özgürlükçü, milli güçleri en üst düzeye çıkaran ve adil bir doğaya sahiptir.

3. DEVLET

Devlet milletimizin birlik ve bağımsızlık iradesinin örgütlü varlığıdır. Devlet temel düzenleyici ve denetleyici işlevleri ile vatandaşların iyi yaşama arzularına tarafsızca hizmet etmeli, etkin ve verimli, hukukun üstünlüğü ilkesine sıkı sıkıya bağlı, çağdaş demokratik ilke ve değerler etrafında kurulmuş ve iyi işleyen, saygın bir örgütlenme olmalıdır. Devleti yönetebilmek için bir “devlet felsefesi”ne ve siyasi iradeye sahip olmak şarttır. Küresel sistemde yeni bir konumlanmayı sağlamak, refahın anahtarı olan özgürlüklerin ve demokrasinin mekanizma ve teknolojilerini kurmak için toplumsal dinamizmi etkin bir milli güce dönüştürmek, yeni ve yaratıcı bir yönetsel kapasite oluşturmak gerekmektedir. Bunu sağlayacak olan işlevsel devlet anlayışıdır. Değişim yönetiminin açtığı kulvarda sosyal ilerlemenin ve sektörel atılımın öncülüğünü yapacak olan ise etkin devlettir.

Dünyada iki tür siyasal sistem vardır. Bunlardan bir

tanesi eski devlet, geçmişte kalan devlet, geçmişte kalan siyasal sistemdir. Kendisi için var olan, görevini ahaliyi, vatandaşını yönetmek olarak gören ve kendi varlığını o insanları yönetmekle izah eden devlet. Bu devletin siyasal zihniyeti geçmişte kalmış, geçmişin çatışmaları, geçmişin korkuları, geçmişin endişeleri, geçmişin nefreti ve düşmanlıklarını blokladığı, kampladığı, biriktirdiği insan kümeleri ve onların zihniyetini temsil eden, onları bir arada tutan ve kendi egemen gücüyle onları yöneten bir zihniyettir.

İkincisi yeni devlettir. Kendisini vatandaş için var gören, kendisini vatandaşa hizmet eden bir cihaz, bir makine, bir mekanizma olarak kurgulayan ve milletine hizmet eden bir devlet modeli. Bu devleti kuran ve işleten siyasal zihniyet, geçmişini artık bir uzlaşma konusu haline getirmiş, insanların bir arada oluşunu geçmişe ilişkin ortak hatıralar, ortak tarih bilinci olarak, bir uzlaşma alanı olarak belirlemiş, ama varlığını ortak bir gelecek ülküsüne adanmış olan zihniyettir.

Bu yeni devlete ulaşmak için kendi durumumuz hakkında yeni bir “akletme yolu”na ihtiyacımız var. Kendi durumumuzu gerçekçi bir biçimde görmeye ihtiyacımız var. Artık geçmişle ilgili her şeyi bir korku, bir nefret, bir endişe, bir kaygı kaynağı olmaktan çıkarıp bir ortak hatıra ve bir uzlaşma alanına dönüştürmeye ve milletimizi bir ortak gelecek ülküsü içinde ileriye, daha ileriye, daha ileriye taşımaya

ihtiyacımız var. Bu bir siyasal zihniyet sorunudur. Bu bir siyasal liderlik sorunudur. Ve Türkiye'nin değişimi yönetecek gerçek bir siyasal liderliğe ihtiyacı var.

3.1. ETKİN DEVLET

Etkin devlet sosyal ilerleme gereğini en üst düzeyde karşılayacak mekanizma ve reformları kurgulayabilen, ülkenin üretim dinamiğini oluşturan sektörel atılımı geleceği öngörecek şekilde gerçekleştirebilen ve bu gerekleri yönetim ilkesi çerçevesinde toplumun gerçek gereksinimleri ve çağın zorunluluklarını harmanlayarak yerine getirebilen devlettir.

Yükselen Topluma, yani sağlıklı, mutlu, akılcı, eğitilmiş, dinamik, dürüst, çevreye saygılı, her bireyin yaşamın her alanında etkin rol alabildiği, insanların gelişmesine olanak tanınan, gelişmeye açık, refah düzeyi yüksek, barış içinde yaşayan bir topluma ulaşma yolunda etkin devlet en önemli araçlardan biridir.

Devlet ancak en akılcı, yararlı ve gerçekçi yollarla işletildiği zaman bireyin gerçek ihtiyaçlarının tatminini ve toplumun mutluluğunu mümkün kılar.

3.1.a. Sosyal İlerleme

Sosyal ilerlemenin konusu olan sorunlar bir yarıyla vatandaşların hayatını doğrudan ve yakından ilgilendiren, diğer yandan ülkenin gelişmişlik düzeyine birinci elden etkileyen ve bu düzeyi belirleyen niteliktedir. Devlet, sosyal sorunları çözmek için bütün unsurları birbiriyle sıkı sıkıya ilişkilendirilmiş ve aynı sistematüğın konusu haline getirilmiş bir “ortak sosyal ilerleme politikası”na ihtiyaç duymaktadır.

Sosyal ilerleme eşitliğin sağlamanının ve toplum kesimleri arasındaki farklılığın giderilmesinin en başat nitelikte olduğu alandır. Ekonomik ve sosyal dengesizliklerin ortadan kaldırılması ve devletin sunacağı imkân ve avantajların bütün vatandaşlar tarafından paylaşılması “hayat kalitesi” yönünde sağlanacak gelişmenin ilk adımını oluşturur.

Sosyal ilerleme stratejisinin ilk evresinin sonuç vermesiyle birlikte, nitelikli hayat koşullarının en üst düzeye çıkarılması ve ülkenin dinamiklerini besleyen temel unsurlardan birine dönüşmesi beklenir.

Dolayısıyla eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım ve dayanışma, çalışma ve iş yaşamı bu stratejinin ana dayanaklarını meydana getirirken, hayat kalitesinin yükseltilmesinde aile, kültür, sanat ve spor gibi alanlar bütünleyici bir rol oynarlar.

Türkiye, “ortak bir geleceğe adanmışlık” çevresinde örgütlenen, dünya üzerinde rekabet gücüne sahip bir “dayanışma toplumu”nun en parlak örneği haline gelmek durumundadır.

3.1.b. Sektörel Atılımlar

Türkiye yapısal reformlar tarafından ivme kazandırılmış bir sektörel atılımı gerçekleştirmediği Atatürk’ün koyduğu “muasır medeniyet seviyesine erişmek ve onu aşmak” hedefine ulaşmak yolunda en önemli araçlardan birini layıkıyla yerine getirememiş olacaktır. Türkiye üretim teknolojisi, sektörel katma değer ve verimlilik alanında küresel düzende konumlanma ve çağı yakalama sorunu ile karşı karşıyadır. **Ülkenin acil ve öncelikli ihtiyacı sürdürülebilir büyüme ve ekonomik gelişme dinamiklerinin kalıcı bir şekilde oluşturulması ve bunu mümkün kılacak yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesidir. Bunun için rekabet gücü ve mukayeseli üstünlük perspektifine, verimliliğe dayalı yapısal bir dönüşüm gerçekleştirmeliyiz. Ülkeye küresel rekabette büyük avantajlar sağlayan sektörler ve alanlara herkesten çok öncelik vermek zorundayız. Türkiye, sanayinin geliştirilmesi ve rekabet gücünün artırılması için uygun ekonomik politikaları ve gerekli kurumsal düzenlemeleri bir an önce tasarlamak durumundadır.**

Enerji, sanayi, dış ticaret, tarım, hayvancılık, orman-

cılık, madencilik, turizm, iletişim, kentleşme-konut, trafik-ulaşım başta olmak üzere, hemen her alanda geleceği öngören, yenilik ve eğilimleri anında uygulayabilen ve bunları üretmeyi başarabilen modellemeler gerçekleştirmek zorundayız. Tüm bu alanlarda insanı, doğayı ve çevreyi gözetten yenilikçi yaklaşımlarla hareket etmek ise birincil önceliğimiz olmalıdır.

3.1.c. Yönetişim

Müzakere, saydamlık ve hesap verebilirliğe dayalı yönetim anlayışı yeni bir yönetsel kapasiteye ulaşmamız için vazgeçilmez bir araç niteliğindedir. Yönetişim anlayışı “denetim mekanizması”nın alanını genişletmek ve bu konuda toplumsal süreçleri harekete geçirmek amacıyla uygulanmalıdır. Yönetişim kalite ve ahlak kavramlarını bir arada ve daha geniş bir boyutta ele almamızı mümkün kıldığı gibi, yeni seçenekler üretmek yolunda önemli fırsatlar sunmaktadır.

Yönetişim demokratikleşme ve sivil toplum ilişkisini daha işlevsel hale getirmek, devletin sivil toplum ve özel sektörle işbirliği katsayısını artırmak, yönetsel kararların tarafsızlık ilkesi çerçevesinde şekillenmesine katkıda bulunmak gibi faydalar sağlamasının yanı sıra, bilişim çağının gereklerine uygun bir etkileşim düzeyine ulaşmanın güvencesini oluşturmaktadır.

Yönetişim kalitesini yükseltmek için örgütlü sivil toplum ve özel sektörle yetinmemek, vatandaş inisiyatiflerini oluşum ve katılım konusunda teşvik etmek gereği vardır.

3.2. ADİL DEVLET

Adalet hakka kayıtsız şartsız riayettir. Herkesin yetenekleri, emeği, katkısı çerçevesinde hak ettiğini alabileceği, haksız engellemelere, kısıtlamalara uğramayacağı bir toplum düzeninin oluşturulmasında adalet en önemli ilkedir. “Adalet mülkün temelidir” anlayışı, devletin ve toplumun en temel varoluş koşulu olarak adalete göndermede bulunur. Türkiye, ne yazık ki, bugün bile adaleti hiçe sayan, adaletin kurduğu mekanizmaları tahrip eden bir “bozuk düzen”in vesayeti altındadır.

Bozuk düzen adaletin değil, ayrıcalığın, imtiyazlılığın, kayırmacılığın egemen olduğu düzendir. Bu ülkede, yüz yıllardan beri, bazı kesimler kendilerini egemenliğin sahibi olarak, bir imtiyazlılar ve ayrıcalıklılar sınıfı olarak, tek söz sahibi olarak görmüşlerdir. Büyük önder Atatürk bizi imtiyazlılar rejiminden, ayrıcalıklılar rejiminden demokratik rejime, halk egemenliğine, cumhuriyete taşıyan büyük devrimini gerçekleştirmiştir. Rızaya dayalı bir adalet düzeni kuruluncaya dek, bozuk düzene karşı mücadelemizi **sürdüreceğiz**.

3.2.a. Anayasa

Yeni Anayasa'nın öncelikle devlet ve birey arasında hak ve özgürlükler ile ödevleri dengeleyen bir sözleşme olarak yeniden tasarlanmasına ihtiyaç vardır. Yasama ve Yürütme'nin temel organ ve mekanizmaları, çağın ilerisine giden bir değişim yönetiminin kılavuzluğunda yeniden tanımlanmak durumundadır. Gücünü hukukun üstünlüğü ilkesinden alan yargı bağımsızlığı ise adalet ve güven üzerine kurulu bir sistemin koruyucu mekanizması olmak durumundadır. Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası yenilenmeli, dokunulmazlıklar toplum vicdanına ve demokrasinin gereğine uygun biçimde sınırlandırılmalıdır.

3.2.b. Çağdaşlık

Çağ doğru okumak ve zamanın ruhuna ayak uydurmak bir zorunluluk haline gelmiştir. İnsanlığın en seçkin değerlerini, uygulamalarını, düzenlemelerini ifade eden çağdaşlık geçmişten kopmadan gelenekle birlikte örnek model istikametinde bilinçli değişmeyi esas alır. **Çağdaşlık** var olana, üretilene yönelik benimseme tutumunun yanı sıra, bu alana güçlü ve anlamlı katkılar sağlama yaklaşımının da adıdır. Toplumumuzda geleneklerin rengini yansıtan aile kavramı da günün koşulları içinde evirilmekte, yükselen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşanan değişimin temelinde aileyi görebildiğimiz ölçüde ilerleme

sağlanır. Bugün dünyanın en temel, en karakteristik niteliklerinden olan değişimin beraberinde getirdiği ilerleme bizi refaha götürür.

Değişimi yönetmek, dünya deneyimi ile birlikte yerli dinamikleri harekete geçirmek, bu toprakların çıkarlarına odaklı bir değişimi gerçekleştirmek gerekmektedir. Bugünün Türkiye'sinin, sorunların nasıl çözüleceğine dair bir perspektifi yoktur. Görmek istediğimiz, kendi değişiminin efendisi olan bir Türkiye'dir.

Yeni dünyanın odak noktasındaki bireyleri güçlendirmek **çağdaşlığa giden tek çıkar çıkar yol olarak karşımızda durmaktadır. Türkiye'nin hedefi refahı, gelişmeyi, demokrasiyi, özgürlükleri esas alan kurallı bir toplumsal ve siyasal hayatı ifade eden çağdaş uygarlığın bir parçası olmaktadır.**

Bu konuda Atatürk'ün hedefi çok açıktır: O, “muasır medeniyet seviyesine erişmeyi ve onu aşmayı” bir ideal olarak ortaya koymuştur.

3.2.c. Refah

Huzur ve güven bütün gelişmişlik göstergelerinin en temelinde var olması gereken ana unsurlardır ve bir toplumun geleceğe güven duyma derecesini yansıtır.

Siyasetin meşruiyet temellerinden birisi de refah ya-

ratabilme kapasitesidir. Bireyin ve toplumun mutluluğu için yalnızca ekonomik alanla sınırlanamayacağımız yaşam kalitesinin yükseltilmesi gereği vardır. Bir toplumun gelişmişliğini gösteren o toplumda yaşayan bireylerin yaşam kalitesidir.

Ailelerin refahı için sağlıklı, modern ve planlı bir kentleşme anlayışı, mikro projeler yoluyla ailelerin desteklenmesi en önemli ilerleme noktamız olacaktır. Toplumun refahını aile temelinde kurmak için çalışma hayatını kolaylaştıran katkılarla gerek kültürel gerekse ekonomik zenginlik kapılarını açmak hedeflenmektedir. Zenginlik, asgari bir yaşamdan öte yüksek yaşam kalitesinin ve maddi ve ahlaki şartların günün getirdiklerinden fazlasını sağlanmasıdır. Toplumun temeline oturtulmuş bir refah anlayışı dengeli ve düzenli olmasının yanında herkes için genel standartları yükseltecektir.

Aile içi dayanışma ve kentleşmenin sağladığı refah toplumumuzda yaşanan göç olgusunu tersine çevirecektir.

4. İNSAN

İnsan; kendini ötekinin yerine koyarak akıl etme ve yargılama yetisine sahip olduğu için, üstün ahlaki tutum ve değerler yaratma yeteneğiyle donanmıştır.

İnsan; birey olarak varlığını ve sahip olduğu hakları koruyarak, evrensel insanlık kavramının ve yaşadığı fiziksel, toplumsal ve kültürel çevrenin hem öznesi hem de ayrıştıramaz bir parçası olarak var olur.

İnsan; akli, vicdani, inancı ve girişimiyle özgürleştikçe maddi ve manevi değerler yaratır ve kendini “uygar bir varlık” olarak tanımlama imkânına sahip olur.

İnsan; kişiliği, kimliği, hak ve özgürlükleri ile toplumsal ve siyasal düzenin kendisine göre örgütlendiği varlıktır.

İnsan; konumu, statüsü, toplumsal hiyerarşide işgal

ettiği yer ne olursa olsun sosyal yapı içinde ahlaki bir eşitlikle yer bulur.

İnsanın varlığı başkalarının amaçları için olduğu kadar, kendini “insanüstü” tanımlayan bir devlet aygıtı için de araçlaştırılmaz; başta devlet olmak üzere, siyasal yapının tüm kurumları insan için ve ona hizmet etmek amacıyla vardır.

Özgür insan, varlığının bütün imkânlarını kullanarak bilgi insanına ulaşır; bilgi insanı da refaha, özgürlüğe ve adalete!

4.1. ÖZGÜR İNSAN

Yeni Dünyanın odak noktasında özgürleşimi güvence altına alınmış birey vardır. Özgür ve yaratıcı düşünce ortamında yetişmiş, farklılıkları zenginlik olarak gören, kendini geliştirmesi için fırsatlar sunulan, dayanışma ruhu taşıyan, mutlu ve güvenli bireyler güçlü ve barışsever toplumlar oluşturur. **Özgür insan sahip olduğu girişim ve yaratıcılık yetenekleri ile ekonomik gelişme ve refahın temel dinamiğidir.** Bu tanım tersinden de okunabilir, çünkü birbirini karşılıklı belirleyen bir alandan söz ediyoruz: Ekonominin temelinde insan vardır ve ekonomi insan öz-

gürleşiminin bir aracıdır.

Özgür insanın mutluluğu, “insanın fiziksel, toplumsal ve kültürel çevresinden koparılamazlığı” ilkesinin gereği olarak, toplumsal ölçekte adil bölüşülmüş ve yaygınlaştırılmış bir refahın üretilmesinden geçer. Özgür insanın buna ulaşmasının yolu “insan odaklı siyaset” anlayışıdır.

Siyaset kurumunun ve siyasal alanın işlevi insanı ezen ya da dışlayan her türlü sistem ve olguyu tasfiye etmektir. Siyasal alan, bireye ve topluma ait değerlerin taşıdığı çeşitlilik ve dinamizmin refah yaratıcı ve dönüştürücü gücüne yaslanarak, insan ve çevresinin bütünlüğünü gözeten olumlu ve bereketli bir iklim oluşturmak durumundadır.

4.1.a. İnsan Odaklı Siyaset

Başta devlet olmak üzere, siyasal yapının tüm kurumları insan için ve ona hizmet için var olmalıdır. Düşünce, inanç ve girişim özgürlüğünden oluşan üç özgürlükle donanmış olan insan siyaset anlayışını akılcılık üzerine kuracak ve bu siyasetin ürettiği değer ve sonuçları “evrensellik” tanımının içine katmakta hiçbir zorlukla karşılaşmayacaktır.

Siyaset ortak bir geleceği vaat ettiği, herkes için daha nitelikli bir yaşamı hedeflediği ölçüde, herkes için adalet, herkes için bereket, herkes için özgürlük ve hak mücadele-

si yürüttüğü, insanın kendini gerçekleştireceği verimli iklimi sağladığı sürece kapsayıcıdır, derde devadır. Bunun tam aksine, korku ve kaygıları derinleştirerek taraftar toplamayı hedeflediği ölçüde kutuplaştırıcıdır.

Amacımız herkesi kuşatan ve herkesin kendini gerçekleştirmesine odaklı, özgürleştirmeyi, tabuları kaldırmayı, devleti âdil kılmayı hedefleyen bir siyasettir. Bugün ülkemizde siyasetin bir özgürleştirme, adalet ve refah yaratma projesi olarak yeniden okunmasına ve icra edilmesine ihtiyaç vardır. Siyaset, belli kesimlerin öznel çıkarlarına adanmadığı, toplumu kutuplaştırmadığı, muhalefete ve eleştiriye en geniş şekilde imkân verdiği ve yeni temsililerin gelişebileceği özgürlük iklimini yarattığı ölçüde demokrattır. Bu ortamda toplumsal kesimler, ekonomik çıkarlarının ve kültürel değerlerinin “başkaları”ninkine kadar korunduğuna dair sağlam bir inanca sahip olabilmelidir. Bugünkü siyasi kültürümüzün şekillendiği uzun tarihsel geleneğin içinde iktidardan beklenen, her zaman için adaletin, hakkın, hakkaniyetin ve hakikatin sözcüsü olmasıdır.

4.1.b. Ekonomi

Ekonomi bir matematik bilimi değildir. Ekonomi bir politik bilimdir ve ekonominin özünde ve içinde olması gereken şey insan ve onun hayatı olmalıdır. Ne yazık ki son yıllarda ekonomide insan yok, insanı konuşmuyoruz. Oysa,

insan var, yaşadığımız hayatın içinde insan var; umutlarıyla, acılarıyla, varlığıyla, yokluğuyla, yoksulluğuyla insanımız var. İşle, aşıyla, işsizliğiyle, aşsızlığıyla insan var. Çocuğuyla, hastalığıyla, ilaç parasıyla, okul parasıyla, ekonominin içinde insan var. Alın terinin değerini bulup bulamamayan, iş bulup bulamayan insan var. Tabii hepsinin ötesinde, “komşusu aç iken tok yatan bizden değildir” anlayışı var.

Vatandaş “insan” olarak görmekten çıkan, vatandaş bir istatistik öğeye indirgeyen “talancı devlet” anlayışının geride bırakılması, sorumluluklara dayalı bir ekonominin modern değer ve yönelimlerle bağdaşık bir makroekonomik düzen için gereken “iklimi” yaratması şarttır.

Öncü ülke olma iddiası, güçlü ve rekabetçi bir ekonomiye ihtiyaç duyar. 2002’den beri “girişimcilik ruhunun” yerine “kâr ruhu” geçmiş, yatırım ve üretimin yerini tüketim ve rant almış, ekonomik aktörler arası ilişkiler rekabet değil, düşmanlık ilişkisi olmuştur. Ülkenin öncelikli ve acil ihtiyacı büyüme stratejilerinin ve ekonomik gelişme dinamiklerinin kalıcı bir şekilde oluşturulması ve bunu mümkün kılacak yapısal dönüşümlerin hayata geçirilmesidir. Bunun için ekonomide rekabet gücü ile mukayeseli üstünlük perspektifine ve verimliliğe dayalı bir dönüşüm gerçekleştirilmeli, finans sektörü ve kamu maliyesi yeniden düzenlenmeli, etkin bir insan kaynakları programı oluşturulmalıdır. Kalite, rekabet, verimlilik küresel ölççekler esas alınarak be-

lirlenmelidir. İçe kapanma ve korumacılık kadar, ufuksuzluk, dar görüşlülük ve donanımsızlık içinde dışa açılmaya çalışmak da tehlikelidir. Küresel ekonomide Türkiye “öncü ülke” tanımına karşılık gelecek bir dinamizm sergilemelidir.

4.1.c. Çevre

Türkiye’de ciddi bir “çevre politikası ve stratejisi” yoktur. Bu durumu modern devlet anlayışıyla ve sorumlu siyaset yaklaşımıyla bağdaştırmak imkânsızdır. Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecinde, Türkiye’nin önündeki en yüklü maliyet başlıklarından biri “çevre”dir. Ancak çevre, salt pragmatik bir bakışın konusu olamaz, çünkü küresel tehdit ve tehlikelerin ulaştığı boyut bugün her toplumu, her devleti bu konuda sorumlu kılmaktadır. Toplumsal açıdan sorumlu ve çevre-duyarlı ekonomi anlayışı bugün bütün gelişmiş ülkeler tarafından paylaşılmaktadır. Türkiye çevre konusunda derhal bir ulusal strateji tanımlamalı, uluslararası uzlaşma ve önlemler yoluyla oluşmakta bulunan çevre perspektifini benimsemelidir.

4.2. BİLGİ İNSANI

Geleneksel kavrayış yollarının yavaş yavaş işlevini ve etkisini yitirmeye başladığı günümüz dünyasında eski reçe-

telere, basmakalıp çözümlere, kolaycılığın konforuna yer yoktur. Bilgi, insanlığın başlangıcından bu yana temel dönüştürücü güç olmuştur. Düşünsel birikim ve deneyim acılı ve uzun süreçler sonunda hep yerleşik düşünce ve alışkanlıkları alaşağı etmiş, bilginin tarihi bir anlamda “yeni”nin tarihi olmuştur.

Her bir kuramsal çaba yeni bir pratiğe yol açmış, bu pratiklerin oluşturduğu kültürel, toplumsal, siyasal yapılar yine düşünce aracılığıyla çözümlenmiş ve yeni imkânların, yeni arayışların konusu yapılmıştır.

Bilgi erk değildir. Bilgi doğruluğun izini sürmektir. Bilgi zorlu bir uğraşın, bitimsiz bir çabanın konusudur. Bilgi insanı, doğruluk, adalet ve özgürlük arayışında, bu zorlu çabaya gönüllü olan kişidir. Bilgi insanı, önüne konanla yetinmeyen, genel geçer değer ve düşüncelere sığınmayan, hep biraz daha uzaklaşan bir ufka doğru hızla yol alan kişidir.

‘Düşünsel Sermaye’nin, ivmesi gittikçe artan birikimiyle; toplumsal, kültürel, siyasal dinamikleri doğrudan etkilemeye başlayan, küresel bir dönüşümün haberciliğini yapan ‘Bilim ve Teknoloji’, **düşünmeye ve çözümlenmeye yaslanan ‘Bilgi Toplumu’**nu başat güç haline getirmekte, bizi yeni bir çağın hızlı ve çarpıcı değişimlerine doğru yöneltmektedir.

Bilgi insanı; bu hızlı dönüşümü, beklenmedik sarsın-

tları, öngörülmedik fırtınaları göğüslemek üzere ufku taramaktadır.

4.2.a. Düşünsel Sermaye

Düşünsel bileşenlerin büyüdüğü, fiziksel bileşenlerin küçüldüğü bir dünyada yaşıyoruz. Zenginlik ve refahın temel ögesi haline gelen düşünsel sermaye önümüzdeki on yıllarda ülkelerin kaderini belirleyecektir. Türkiye düşünsel sermayeyi kendine çekme, kendinde toplama ve yönetebilme becerisine sahip olmak zorundadır. Zenginlik yaratma unsuru olarak düşünsel sermaye bilgiye, enformasyona, düşünsel mülkiyete, deneyim birikimine, kolektif beyin gücüne dayanan çıktılardan oluşur ve bu çıktı toplamının nihai sonucu patent-icat, diğer deyişle “buluşçuluk”tur. Düşünsel sermaye tanımlanırken AR-GE katma değeri göz önünde bulundurulmakta, yaratıcılık ve yenilikçilik düşünsel sermayenin motorunu oluşturmaktadır.

Bilgiye dayalı ekonomide başarı yeni becerilere, yeni örgütlenme türlerine ve etkin yönetim modeline dayanmaktadır ve düşünsel sermayenin en büyük bileşeni, yeni eğitim yöntem ve yaklaşımlarıyla tahkim edilen insan sermayesidir.

4.2.b. Bilim ve Teknoloji

Sanayi toplumları bilgi toplumuna dönüşürken bilim ve teknoloji, teknolojik yenilenme stratejik bir öncelik olmak durumundadır. Bilgiye dayalı rekabetçi bir yapılanma, yenilikçiliği teşvik ve insan kaynaklarına yatırım yoluyla verimlilik ve kalitenin en üst düzeye çıkmasını sağlamalıdır. Artık küresel rekabetin merkezinde bilim ve teknoloji vardır. Dolayısıyla toplumsal ilişkilerin temel belirleyeni bilgi olduğu için uluslararası alanda söz sahibi olmanın yolu da yine bilgidir. **Bugün birçok ülkede nitelsiz işgücüne dayalı emek-yoğun üretim yüksek maliyet, düşük verimlilik nedeniyle terk edilmekte, yüksek katma değer üretme kapasitesine sahip nitelikli işgücü ön plana çıkmaktadır.**

İçinde yaşadığımız dönemin önemli özelliği, küreselleşmeyi mümkün kılan teknolojik paradigmanın, bilgiyi de üretim faktörlerinden biri, hatta en önemlisi haline getirmesidir. Uydu, fiber optik sistemler, yarı iletkenler, lazer teknolojisi, mikrobiyoloji ve gen teknolojisinde ortaya çıkan gelişmeler bu dönemin dönüştürücü gücü olmuştur.

Yeni teknoloji yeni ekonomiyi, yeni emeği ve yeni iş sahalarını beraberinde getirmiştir. Değişimin en yoğun yaşandığı alanlar, katma değer oranı yüksek ileri teknoloji sektörleri olan iletişim, bilişim ve biyo-teknoloji alanlarıdır.

Büyüme hızını artırmak ve ekonomik gelişmeyi sağlamak isteyen ülkeler, yüksek katma değeri olan bu üretim alanlarından küresel ölçekte pay almak için mücadele etmek zorundadırlar.

4.2.c. Bilgi Toplumu

Bilgi toplumu bilginin etkin kullanımına ve girişimciliğe imkân sunan bir ekonomik ve kurumsal düzeni, bilgiyi üreten ve kullanan eğitilmiş ve nitelikli bir işgücünü, bilgiyi yerel ihtiyaçlara uyarlayarak yeni teknolojiler üreten yaratıcı ve yenilikçi şirketleri, üniversiteleri, araştırma merkezlerini ve bunları harekete geçirecek bir liderliği gerektirmektedir. Bunun için Türkiye'nin yerel, bölgesel ve ulusal rekabet avantajlarını doğru tespit etmesi ve bunlara göre oluşturulacak yerel ve bölgesel stratejilerini hayata geçirmesi şarttır.

Türkiye bilgi çağının sanayide, eğitimde, istihdamda gerektirdiği dönüşüm ve yenilenme sorunu ile karşı karşıyadır. Rekabet üstünlüğü sağlayacak en önemli faktörün bilgi olduğu düşünüldüğünde bilgiyi yaratıp yüksek katma değerli ürünlere dönüştüren beyinlerin ve yeni teknolojiye kolaylıkla adapte olabilen eğitilmiş iş gücünün varlığı kritik önemdedir. Günümüzde sanayi stratejisinin itici güçleri bilgi, yenilik ve girişimciliktir.

Bilgi toplumunun tanımladığı yeni değer, yaklaşım ve kuramlar başta siyaset olmak üzere bütün kurum ve alanların geleneksel yapılarını çözmekte ve geleceği öngörebilme yetisini sağlayacak bir zihniyet dönüşümünü zorunlu kılmaktadır. Türkiye, bilgiye dayalı rekabetin gereklerini yerine getirmeyi başardıkça, kendine uluslararası hedefler belirleme yetisini taşıyan bir ülke haline gelecektir.

